

партнерства та довгострокового мислення є вирішальними для досягнення успіху. Водночас є випадки, коли надмірна залежність від одного ресурсу, погана практика управління та відсутність структурних реформ можуть призвести до серйозних економічних спадів.

Напрямки подальших досліджень – експертиза застосування Штучного Інтелекту для прогнозування економічних тенденцій та виявлення потенційних ризиків [5, с. 180–195]; Дослідження впливу цифрової дипломатії на глобальні взаємодії; оцінка значення кібербезпеки у сфері економічної дипломатії; оцінка ефективності «м'якої сили» в сучасних світових економічних відносинах. Дослідження зосереджено на впливі культурної дипломатії на економічні відносини між країнам, впливі санкцій на економічні умови націй [7, с. 70–85].

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Іващенко Г. А.

Література: 1. Bayne N., Woolcock S. Нова економічна дипломатія: прийняття рішень та переговори в міжнародних економічних відносинах. Лондон : Routledge, 2023. 320 р. 2. Беррідж Г. Р. Економічна дипломатія: політика міжнародних економічних відносин. Лондон : Palgrave Macmillan, 2023. 256 с. 3. Carron de la Carrière, G. Le diplomate et le marché. Париж : Économica, 2022. 198 р. 4. Окано-Хейманс, М. Економічна дипломатія: Японія і баланс національних інтересів. Лейден : Martinus Nijhoff Publishers, 2023. 280 р. 5. Рана К. С. Економічна дипломатія: досвід країн, що розвиваються. Нью-Делі: Нова норма в міжнародних відносинах, 2023. 350 р. 6. Ван Бергейк П. А. Г. Економічна дипломатія та географія міжнародної торгівлі. Челтнем : Едвард Елгар, 2023. 224 с. 7. ЮНКТАД. Всесвітній інвестиційний звіт 2023/ЮНКТАД. Нью-Йорк : ООН, 2023. 250 р. 8. Вуллок М. Економічна дипломатія на практиці. Оксфорд : міжнародні відносини, 2023. 280 р. 9. Lee D. The Political Economy of Economic Diplomacy. London : Routledge, 2023. 312 р. 10. Флissак К. А. Економічна дипломатія в системі забезпечення національних інтересів України. *Економічний журнал*. 2023. № 1. С. 15–32.

Стаття надійшла до редакції 23.01.2025 р.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СВІТУ

УДК 314.1

Кирилюк В. В.

Здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня 2-го року навчання
ННІ міжнародних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті досліджено основні демографічні проблеми світу й України. Проаналізовано динаміку зменшення кількості населення та визначено фактори негативного впливу. Досліджено, як демографічні показники впливають на економічне становище країни, та доведено, що гострою соціально-демографічною проблемою стає зміна вікової структури населення, зокрема збільшення частки людей віком старше за працездатний і зменшення частки молоді.

Ключові слова: демографічні процеси, населення, фактори, динаміка, вплив.

Annotation. The article examines the main demographic problems of the world and Ukraine. The dynamics of population decline are analyzed and the factors of negative impact are identified. It is studied how demographic indicators affect the economic situation of the country and it is proven that the change in the age structure of the population, in particular the increase in the share of people older than the working age and the decrease in the share of young people, is becoming an acute socio-demographic problem.

Keywords: demographic processes, population, factors, dynamics, influence.

Головною причиною сучасного демографічного стану в країні вважається низький рівень матеріального добробуту і умов життя переважної більшості населення внаслідок глибокої економічної і соціальної кризи. Проте результати численних досліджень, які проводились у ряді економічно розвинутих країн, де також мають місце негативні демографічні ситуації, показали обернену залежність між народжуваністю та рівнем добробуту населення. Так, у бідних родинах народжуваність завжди була вищою, ніж у багатих. Отже, можна зі значною ймовірністю стверджувати, що зовсім не скорочення рівня доходів спричинило демографічну кризу в Україні. Нагальною постає потреба аналізу реального стану сучасної демографічної ситуації, пошуку основних її причин та розроблення заходів, спрямованих якщо не на поліпшення демографічної ситуації, то принаймні на збереження наявних тенденцій у відтворювальних процесах.

Саме тому демографічні проблеми багато в чому визначають подальші перспективи існування і розвитку світового людства в цілому. Шляхи їх розв'язання неоднозначні, неоднакові для різних регіонів світу, багато в чому ще не визначені, і тому розвиток демографічної науки, як на теоретичному, так і на прикладному рівні, є одним із пріоритетів сучасної науки в цілому [8; 9].

Демографічні проблеми сучасного світу належать до шести найголовніших глобальних проблем, що відокремлені сучасною суспільною думкою (рис. 1).

Рис. 1. Місце демографічних проблем в проблемах сучасного світу

Від комплексного вирішення цих проблем багато в чому залежить розв'язання світової продовольчої проблеми, проблеми зайнятості працездатного населення, культурного розвитку населення Землі.

Лише 1/3 людства живе в країнах, де забезпеченість продовольством достатня для нормальної життєдіяльності людини. Отже, більшість населення світу голодує та недоїдає. Йдеться про колишні колонії та напівколонії, пограбування яких тривало кілька століть. У цих країнах частка неграмотного населення віком понад 15 років перевищує чисельність грамотних.

Прискорилося зростання чисельності населення світу, що дістало назву демографічного вибуху. Порівняємо темпи приросту за доступний для огляду історичною наукою час. Середні з тих, що є в історико-демографічній

літературі ретроспективні та сучасні дані про чисельність населення світу, а також середньодесятирічні темпи приросту наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка чисельності населення Землі

Рік	Чисельність населення світу, млн осіб	Період, за який розраховано середні темпи приросту населення	Тривалість періоду, років	Темп зростання за період, разів	Середній темп приросту за десятиліття, %
1900	1 656	1850–1900	50	1,33	5,9
1950	2 471	1900–1950	50	1,49	8,20
1960	2 991	1950–1960	10	1,21	21,45
1970	3 656	1960–1970	10	1,22	22,56
1980	4 407	1970–1980	10	1,21	20,98
1990	5 280	1980–1990	10	1,20	20,28
2000	6 129	1990–2000	10	1,16	16,71
2010	6 977	2000–2010	10	1,14	14,50
2020	7 851	2010–2020	10	1,13	13,20
2023	8 056	2020–2023	3	1,026	8,63

Джерело: [1; 2]

Як видно з табл. 1, починаючи з позначки 2,5 млрд осіб у 1951 році розпочався «демографічний вибух», і вже в 2016 році кількість жителів нашої планети досягла 7,5 млрд, а отже, чисельність населення Землі потроїлася всього за 65 років.

Динаміка темпів приросту населення світу має тенденцію повільного зниження. Проте абсолютний зміст 1 % приросту з року в рік збільшується, і повільне зниження темпу приросту супроводжується поки що збільшенням середньорічного абсолютного приросту населення. Так, у 50-ті роки ХХ ст. у середньому за рік населення Землі зростало на 52 млн осіб; у 60-ті – на 66,5; в 70-ті – на 75,1; у 80-ті 87,3; а у 90-ті та 00 – на 84,9 млн осіб.

Демографічна ситуація в Україні в останньому десятиріччі ХХ ст. і на початку ХХІ ст. погіршується з кожним роком, що дає підстави демографічний стан в Україні оцінювати як кризовий [4–6].

Причинами цього явища є: зниження народжуваності у зв'язку з нестабільною економічною ситуацією в державі, поганим екологічним станом навколишнього середовища, тенденцією до зменшення кількості шлюбів, збільшення кількості неформальних шлюбно-сімейних відносин і кількості розлучень, збільшення смертності за рахунок зростання захворюваності (наслідків аварії на Чорнобильській АЕС), зростання злочинності в державі, а також збільшення кількості суїцидів особливо серед чоловіків. Всі ці фактори призводять до різкого зменшення кількості населення держави.

Також гострою соціально-демографічною проблемою стає зміна вікової структури населення, зокрема збільшення частки людей віком старше за працездатний і зменшення частки молоді. Це ознака старіння населення. Досить вказати такі факти, як те, що сьогодні в Україні на одну жінку припадає 1,4 дитини (за прогнозами, ця цифра зменшуватиметься), вік кожного шостого жителя України – більш ніж 50 років [7–9].

Ці дані свідчать про неухильний процес старіння населення, що призведе до гострого дефіциту трудових ресурсів. Також слід взяти до уваги те, що багато молодих кваліфікованих спеціалістів виїждять з України до інших країн на заробітки або постійне проживання. Тому протягом найближчих кількох десятиліть трудові ресурси стануть одним із найбільш дефіцитних видів ресурсів.

Безумовно, головною причиною кризи є зниження народжуваності. Якщо в 1990 році народилося 682 тис. осіб, то в 2001 – 382 тис. осіб. З 2002 року почався ріст народжуваності, який у період з 2008 по 2013 досяг діапазону від 507–528 тис. осіб. Після початку Російської збройної агресії проти нашої держави у 2014 почався черговий великий спад народжуваності з 489 до 309 тис. осіб у 2021. Під час повномасштабного нападу у 2022 році народжуваність впала до загрозливого рівня у 233 тис. та 212 тис. у 2023. Водночас зростає смертність та масова міграція населення, у тому числі, серед молоді, від якої залежать демографічні перспективи країни.

Депопуляція продовжується дотепер і, як прогнозують вчені ООН, триватиме найближчими десятиліттями. Про зміни кількості населення України за останні 74 роки і про прогнози на 2035 р. свідчать наведені дані з сайту ООН в табл. 2 [6–8].

Таблиця 2

Кількість населення України за даними ООН

Рік	1950	1990	2014	2022	2023	2024	2035 (прогноз)
Чисельність, тис. осіб	37 063	51 992	46 075	44 073	38 024	37 441	36 982

Джерело: [1; 2]

Проаналізувавши табл. 2, не можна не зазначити, що до 2035 року населення нашої країни, за «оптимістичним» довоєнними прогнозами ООН, мало скоротиться на 1 млн осіб.

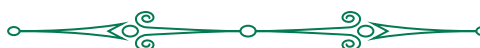
Таким чином, реальна цифра уже на цей час може бути більш катастрофічна. Оскільки, за остаточною офіційною інформацією Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, на 1 липня 2023 року населення країни складало 35 596, а на 1.01.2024, за прогнозами, – 34 890, то ми вже бачимо розбіжність у 2 551 тис. осіб [3].

Усі демографічні процеси, що відбуваються в Україні сьогодні, більшою чи меншою мірою пов'язані з історією розвитку нашої держави. Безперечно, шлях, який пройшов український народ протягом століть, був складний, але людина сама будує свою долю. І багато в чому доля народу визначається його менталітетом. Українцям властиві волелюбність, гостре почуття справедливості, але їх важко організувати, згуртувати у важку хвилину. Ці особливості національного менталітету ускладнюють управління країною, а отже, і її економічним розвитком, що також впливає на демографічні показники.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Бровко О. І.

Література: 1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 2. Кірдан О. Глобальні проблеми світової економіки. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. № 5 (5). С. 708–720. 3. Напорчук Д. Демографічна ситуація в Україні в умовах воєнного конфлікту. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 1. С. 235–241. 4. Напорчук Д. Дослідження впливу вимушеної міграції на демографічний стан, економічний розвиток та соціальну ситуацію в Україні. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2024. № 330 (3). С. 48–53. 5. Хаєцька О. П. Проблеми та перспективи глобалізації, глобальні проблеми людства. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 316–322. 6. Черній Л. В. Вплив інтенсивності міграційних процесів на соціально-демографічну ситуацію в Україні. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/45396>. 7. Чижевська М. Б., Лугова В. Ю. Проблеми та пропозиції щодо покращення демографічної ситуації в Україні // Тези 76-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету (Полтава, 14 травня – 23 травня 2024 р.). Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. Т. 1. С. 348–351. 8. Раєвнева О. В., Аксьонова І. В., Бровко О. І. Порівняльний рейтинговий аналіз стану та тенденцій діджиталізації українського суспільства та економіки. *Проблеми економіки*. 2021. № 4. С. 56–66. 9. Rayevnyeva O., Brovko O., Filip S. Simulation of the impact of economic development on social development of the country. *Development*. 2020. Vol.18 (3).

Стаття надійшла до редакції 13.12.2024 р.

ВИБІР ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ЗАЛЕЖНО ВІД ЖИТТЄВОГО ЕТАПУ СТАРТАПУ

УДК 334.72:336.64

Коваленко І. Р.

Здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня 2-го року навчання
ННІ міжнародних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано принципи вибору джерел фінансування стартапу залежно від трьох ключових стадій його життєвого циклу. Розглянуто основні фінансові інструменти для кожної стадії, зокрема ангельське інвестування, венчурний капітал і боргове фінансування, з акцентом на їхні переваги та ризики.

Ключові слова: стартап, фінансування, життєвий цикл, інвестиції, фінансові інструменти.

Annotation. The article analyzes the principles of choosing sources of financing for a startup depending on the three key stages of its life cycle. The main financial instruments for each stage, in particular angel investment, venture capital and debt financing, are considered, with an emphasis on their advantages and risks.

Keywords: startup, funding, lifecycle, investment, financial instruments.

Постановка проблеми. Сучасний світ характеризується глобалізацією та активним розвитком цифрових технологій, що відкриває нові можливості для стартапів. Стартапи, орієнтовані на інновації, можуть швидко масштабуватися та виходити на міжнародний ринок, але це супроводжується низкою викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ерік Райз визначає стартап як «організацію, яка покликана створювати нові продукти та послуги в умовах надзвичайної невизначеності» [6]. На кожному етапі розвитку стартапу існує безліч можливих комбінацій рішень. Успіху досягає той, хто зуміє мінімізувати кількість помилок. Особливої складності набуває вихід стартапу на міжнародний ринок та його подальша комерціалізація, оскільки кількість параметрів для аналізу та можливих комбінацій рішень значно зростає, що створює додаткові виклики для підприємців.

Тема вибору джерел фінансування добре висвітлена в кількох ключових роботах. «The Lean Startup» Еріка Райза [6] та «Running Lean» Еша Маур'ї [4] обидві підкреслюють lean-методологію, зосереджуючись на швидких експериментах, ітеративній розробці та ефективній валідації бізнес-моделі, що є критичним для масштабування на міжнародному рівні.

«The Startup Owner's Manual» Стіва Бланка та Боба Дорфа [2] і «Disciplined Entrepreneurship» Білла Олетта [1] пропонують покрокові інструкції зі створення успішного стартапу, де Бланк акцентує увагу на виявленні та валідації клієнтів, а Олетт пропонує структуровану модель розвитку, обидві важливі для виходу на глобальні ринки.

«Crossing the Chasm» Джеффри Мура [5] обговорює виклики переходу від ранніх користувачів до масового ринку, що є вирішальним при комерціалізації стартапів на міжнародному рівні.

«Understanding the Global Market: Navigating the International Business Environment» Брюса Кейлора [3] детально досліджує міжнародне бізнес-середовище, акцентуючи на економічних, культурних та політичних факторах, які впливають на ефективність управління стартапом у глобальному масштабі.

Метою цієї роботи є дослідження особливостей вибору джерел фінансування для стартапу на різних етапах його життєвого циклу, а також визначення оптимальних фінансових інструментів, що сприяють ефективному розвитку бізнесу та зниженню ризиків на кожній стадії його зростання.